

УДК 342.5

Тетяна Кулик,

викладач кафедри загальноправових дисциплін

Навчально-наукового інституту права та психології

Національної академії внутрішніх справ

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ У СТОЛИЦІ УКРАЇНИ — МІСТІ КИЄВІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ*

У статті проаналізовано конституційно-правові основи місцевих виборів у столиці України в сучасних умовах. Розглянуто етапи становлення виборчого законодавства щодо місцевих виборів, порядок формування органів місцевого самоврядування, окреслено коло проблем, пов'язаних із забезпеченням реалізації права громадян на місцеве самоврядування, що є відображенням реального народовладдя в Україні.

Ключові слова: державна влада, муніципальна влада, місцеве самоврядування, орган місцевого самоврядування, голова Київської міської ради, голова Київської міської державної адміністрації, районна в місті державна адміністрація, вибори, виборче право, виборча система, виборчий процес.

Порядок формування органів місцевого самоврядування є одним з ключових аспектів забезпечення реалізації права громадян на місцеве самоврядування, відображенням реального народовладдя в Україні. Важливою проблемою в сфері конституційного права є визначення належних конституційно-правових засад формування органів місцевого самоврядування. Оскільки це органи представницькі, які формуються шляхом виборів, ми визначимо в даній статті конституційно-правові основи виборів до органів місцевого самоврядування, етапи становлення виборчого законодавства щодо місцевих виборів. Усі ці питання будуть розглянуті на прикладі виборів до Київської міської ради — органу місцевого самоврядування в столиці України. Сучасні питання місцевих виборів і виборчого права розглядалися у працях М. О. Баймуратова, П. Д. Біленчука, В. І. Борденюка, Н. А. Мяловицької, Н. Р. Нижник, М. П. Орзіха, В. Ф. Погорілка, Ю. М. Тодики, О. Ф. Фрицького та інших, але комплексного дослідження щодо стану забезпечення виборчого процесу при проведенні місцевих виборів у м. Києві до цього часу здійснено не було.

Метою даного дослідження є аналіз

конституційно-правових засад проведення місцевих виборів у м. Києві, розгляд проблемних питань, які виникли внаслідок змін, пов'язаних з реформуванням виборчого законодавства. Для досягнення цієї мети потрібно вирішити наступні задачі: а) проаналізувати конституційно-правові засади проведення місцевих виборів в Україні (включаючи і м. Київ); б) охарактеризувати виборчу систему та правові основи виборчого процесу при проведенні місцевих виборів у м. Києві; в) запропонувати висновки і рекомендації щодо удосконалення виборів у м. Києві.

Розділ III Конституції України закріплює найважливіші інститути безпосереднього народовладдя, а саме основні його форми, принципи виборів, підстави проведення референдумів, види референдумів, питання, що можуть виноситися на референдум. Ряд положень стосовно прямого народовладдя містять інші розділи Конституції. Зокрема цьому розділу передують положення розділів I і II щодо безпосереднього здійснення влади народом (ст. 5), щодо реалізації прав громадян вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування (ст. 38). У наступних розділах Конституції України

* Рекомендовано до друку кафедрою загальноправових дисциплін Навчально-наукового інституту Національної академії внутрішніх справ.

визначаються повноваження органів державної влади і місцевого самоврядування щодо призначення виборів (статті 85, 106, 143) та інших питань, що стосуються виборів, референдумів або інших форм прямого народовладдя (статті 138, 143, 156 та ін.). Вибори та виборчі системи поділяються на кілька видів залежно від суб'єктів виборів, часу, порядку їх проведення та інших обставин. За часом проведення вибори в Україні можуть бути черговими, позачерговими, повторними. Вибори можуть також призначатися для обрання нових депутатів замість тих, що вибули. За суб'єктами пасивного виборчого права вибори поділяються на вибори народних депутатів України до Верховної Ради України, вибори Президента України, вибори депутатів Автономної Республіки Крим, депутатів міських, сільських і селищних рад та голів цих рад [1].

Фактичне відродження місцевого самоврядування в країні почалося після обрання нового складу Верховної Ради ще тоді Української РСР та місцевих рад народних депутатів у березні 1990 р. Правовий фундамент був започаткований після прийняття Закону Української РСР «Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування» в грудні 1990 р., у якому вперше в нашій державі були реалізовані принципово нові ідеї, покладені в основу демократизації державно-правового життя на місцях [2]. В основу діяльності, пов'язаної з реалізацією права громадян на участь у місцевому самоврядуванні, покладені два фактори: соціально-психологічний та правовий (юридичний). Перший дає можливість людині співіснувати з іншими індивідуумами, досягати згоди у прийнятті рішень, другий — забезпечує і визначає правовий простір, у межах якого повинні перебігати суспільно-політичні процеси на всіх рівнях влади [3].

Основні права щодо участі громадян у місцевому самоврядуванні закріплені в Конституції України. Їх розділено на дві групи: індивідуальні, що належать кожному громадянину і можуть бути реалізовані будь-яким окремим членом територіальної громади незалежно від інших її членів, та колективні, здійснення яких можливе лише шляхом групових дій певної кількості або всіх членів територіальної громади. Основний Закон

України передбачає такі індивідуальні форми реалізації громадянами права на участь у місцевому самоврядуванні: участь у місцевих референдумах, місцевих виборах; служба в органах місцевого самоврядування; оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів місцевого самоврядування, посадових осіб; відшкодування за рахунок місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб при здійсненні ними своїх повноважень; право направляти індивідуальні і колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Законами України визначені і колективні форми, зокрема такі, як утворення органів самоорганізації населення; право збиратись та проводити збори, мітинги, походи і демонстрації. До таких форм слід також віднести контроль за виконанням депутатами та сільськими, селищними, міськими головами своїх передвиборчих програм та наказів виборців; використання виборцями щодо депутатів, міських, селищних, сільських голів важелів відповідальності за невиконання своїх зобов'язань перед виборцями; контроль за виконанням уже прийнятих рішень; підготовка альтернативних проектів рішень з конкретних питань; діяльність громадських рад і дорадчих груп при сільських, селищних, міських головах [4]. Проблема взаємозв'язку депутата місцевої ради з населенням відповідної територіальної громади є визначальною у процесі творення необхідного на сьогоднішній день взаємодоповнюючого діалогу між представницьким органом місцевого самоврядування і місцевою громадою. Актуальним є питання відповідальності депутата перед своїми виборцями та громадою у випадку невиконання ним покладених обов'язків, що призводить до порушення прав людини і громадянина [5]. Але, на нашу думку, на склад місцевих рад впливає головним чином саме порядок їх формування. Саме від того, яким чином побудований виборчий процес, і яка обрана виборча система, буде залежати ступінь впливу територіальної громади на обраних нею представників.

Вперше у пострадянський період демократичні вибори до Київської міської

ради (Київради) відбулися 04.03.1990 р. Вибори депутатів Київради I-го скликання проводилися на принципах вільного, загального, рівного і прямого виборчого права при таємному голосуванні відповідно до Закону УРСР «Про вибори депутатів місцевих Рад народних депутатів Української РСР» від 27.10.1989 р. № 8305-XI. Реальне відродження місцевого самоврядування у м. Києві розпочалося після ухвалення Декларації про державний суверенітет України (від 16.07.1990 р.) та Закону України «Про місцеві ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування» від 07.12.1990 р. № 533-XII. Представницьким органом місцевого самоврядування м. Києва є виборний орган — Київська міська рада, яка складається з депутатів Київради і відповідно до законів України наділена правом представляти інтереси територіальної громади міста і приймати від її імені рішення. Починаючи з 1990 р., кияни 6 разів (у 1990, 1994, 1998, 2002, 2006, 2008 рр.) обирали депутатів Київської міської ради. Чотири рази депутати Київради обиралися виборцями по одномандатних виборчих округах (мажоритарна система). Вибори депутатів Київради V-го та VI-го скликань проводилися за пропорційною системою: депутати обиралися за виборчими списками політичних партій, виборчих блоків політичних партій. Загальний склад Київради впродовж шести скликань налічував від 75 до 300 депутатів. Всього з 1990 р. по 2011 р. депутатами Київради було обрано 600 представників територіальної громади м. Києва.

30.05.1999 р. вперше відбулися загальноміські вибори Київського міського голови відповідно до Закону України «Про столицю України — місто-герой Київ» (від 15.01.1999 р. № 401-XIV). Наступні вибори Київського міського голови відбувалися у 2002, 2006, 2008 рр. У 2012 р. голова Київради достроково припинив свої повноваження і до сьогоднішнього дня повноваження Київського міського голови здійснює заступник міського голови — секретар Київради. Органом виконавчої влади м. Києва у 1990—1992 рр. та 1994—1995 рр. був виконавчий комітет Київської міської ради, який обирався Київрадою. У 1992—1994 рр. повноваження виконавчого органу міста здійснював Представник Президента України у м. Києві,

який одночасно був і главою Київської міської державної адміністрації. Представник Президента України мав статус юридичної особи, гербову печатку та здійснював свої повноваження одноособово. З 1995 р. органом виконавчої влади міста є Київська міська державна адміністрація, яка з 1999 р. паралельно виконує функції виконавчого органу Київської міської ради [6]. Строк повноважень Київської міської ради, обраної у травні 2008 р., закінчився у 2012 р., і нові вибори мали бути організовані не пізніше жовтня 2012 р. Офіційно не було надано жодних пояснень щодо причин непроведення нових виборів [7]. З правової точки зору ситуація, що склалася, виглядає наступним чином. У 2011 р. Верховною Радою України було внесено зміни до Конституції України, в тому числі й стосовно виборів та строку повноважень сільських, селищних, міських, районних та обласних рад, та сільських, селищних та міських голів.

Отже, ст. 141 Конституції України тепер визначає, що до складу сільської, селищної, міської, районної, обласної ради входять депутати, які обираються жителями села, селища, міста, району, області на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

Строк повноважень сільської, селищної, міської, районної, обласної ради, депутати якої обрані на чергових виборах, складає п'ять років. Припинення повноважень сільської, селищної, міської, районної, обласної ради має наслідком припинення повноважень депутатів відповідної ради. Територіальні громади на основі загального, рівного, прямого виборчого права обирають шляхом таємного голосування відповідного сільського, селищного, міського голову, який очолює виконавчий орган ради та головує на її засіданнях. Строк повноважень сільського, селищного, міського голови, обраного на чергових виборах, складає п'ять років. Чергові вибори сільських, селищних, міських, районних, обласних рад, сільських, селищних, міських голів відбуваються в останню неділю жовтня п'ятого року повноважень відповідної ради чи відповідного голови, обраних на чергових виборах [8].

З одного боку, позиція законодавця щодо встановлення єдиного строку повноважень для Верховної Ради України,

Президента України та місцевих рад і їх голів є доцільною, оскільки дані органи отримують можливість реалізувати наданий їм мандат довіри, з іншого, існує думка, що метою даних реформ були політичні мотиви. 29 травня 2013 р. Конституційним Судом України, у зв'язку з набранням чинності вищезазначеного Закону про внесення змін до Конституції (далі — Закон № 2952), було встановлено, що усі чергові вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, сільських, селищних, міських, районних, обласних рад та сільських, селищних, міських голів, обраних на чергових або позачергових виборах, відбуваються одночасно на всій території України в останню неділю жовтня п'ятого року повноважень рад чи голів, обраних на чергових виборах 31.10.2010 р. [9]. Позицію Конституційного Суду було аргументовано тим, що істотне значення для функціонування демократичної держави, гарантування її республіканських засад має встановлений Основним Законом України порядок формування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, зокрема періодичність проведення виборів до них. Ця періодичність повинна бути розумною, маючи на меті забезпечення оптимальності, наступності та стабільності у формуванні представницьких органів.

Застосування принципу періодичності проведення виборів згідно з міжнародними актами є важливою складовою їх демократичності. Зокрема у ст. 25 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р. вказано, що кожен громадянин повинен мати можливість голосувати і бути обраним на справжніх періодичних виборах (абз. 5 п. 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 04.06.2009 р. № 13-рп/2009). У ст. 3 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. закріплено, що вибори мають проводитися з розумною періодичністю шляхом таємного голосування в умовах, які забезпечують вільне вираження думки народу у виборі законодавчого органу. Згідно з Документом Копенгагенської наради Конференції з людського виміру НБСЕ від 29.06.1990 р. воля народу повинна виражатися в ході періодичних і справжніх виборів, і вимагається, щоб вільні вибори проводилися через розумні

проміжки часу, з розумною періодичністю (підпункт 5.1 п. 5, п. 6, підпункт 7.1 п. 7). Відповідно до Декларації про критерії вільних і справедливих виборів Ради Міжпарламентського союзу 1994 р. справжні вільні і справедливі вибори повинні бути організовані через регулярні періоди (розділ I).

Конституційний Суд України вважає, що внесення змін до Конституції України Законом № 2952 було зумовлено необхідністю уніфікувати строки повноважень Президента України, народних депутатів України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів для забезпечення безперервності процесу здійснення державної влади і самоврядності та зменшення видатків з Державного бюджету України на проведення виборів. На підставі цього він дійшов висновку, що в Основному Законі України не тільки проголошено право громадян брати участь в управлінні державними справами, а й визначено механізми його реалізації, насамперед шляхом уніфікації строків повноважень органів місцевого самоврядування, зокрема для прогнозованості дати проведення наступних чергових виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів. Такий висновок узгоджується з правовою позицією Конституційного Суду України, викладеною в абз. 3 підпункту 3.1 п. 3 мотивувальної частини Рішення від 15.10.2008 р. № 23-рп/2008, за якою Основний Закон України не тільки проголошує здійснення влади народом, а й визначає конкретні механізми його реалізації [10]. Відповідно до п. 5 розділу XIV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 2487 та Рішення Верховної Ради Автономної Республіки Крим від 04.08.2010 р. № 1833-5/10 усі чергові вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад, сільських, селищних, міських голів, крім виборів Київського міського голови, Київської міської ради та Тернопільської обласної ради відбулися 31.10.2010 р. Депутати Тернопільської обласної ради обрані на позачергових виборах 15.03.2009 р., а депутати Київської міської ради та Київський міський голова, повноваження якого достроково припинені, — на позачергових виборах 25.05.2008 р. Чергові

вибори Київського міського голови, Київської міської ради та Тернопільської обласної ради проводилися 26.03.2006 р. одночасно з усіма іншими черговими виборами депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських голів.

Конституційний Суд України вважає, що при обчисленні строків повноважень органів місцевого самоврядування та сільських, селищних міських голів, обраних 31.10.2010 р., та визначенні дати їх наступних чергових виборів необхідно керуватися ч. 3 ст. 141 Конституції України в редакції Закону № 2952, оскільки Перехідні положення цього Закону не містять приписів щодо застосування при визначенні дати виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів, які відбуватимуться після набрання ним чинності, положень частин 1, 2 ст. 141 Конституції України в попередній редакції. Для уніфікації строків проведення усіх чергових виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів і забезпечення можливості реалізації механізму одночасного їх проведення усі чергові вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів мають відбутися в останню неділю жовтня п'ятого року повноважень рад чи голів, обраних на чергових виборах 31.10.2010 р., тобто в останню неділю жовтня 2015 р. У цей термін повинні відбуватися і вибори депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських голів, обраних на позачергових виборах [11]. Слід звернути увагу на те, що дане Рішення Конституційного Суду України залишається дискусійним і на сьогодні, особливо в аспекті місцевого управління в столиці, оскільки фактично на сьогодні строк повноважень Київради на підставі даного рішення продовжений, а обов'язки голови Київради виконує його заступник — секретар міської ради, оскільки вибори голови мають бути проведені одночасно з іншими виборами до органів місцевого самоврядування та місцевих голів у 2015 р. У момент прийняття цього рішення четверо суддів Конституційного Суду висловили окрему думку в даній справі, двоє з них вважають, що за розглянутим конституційними поданням взагалі не було підстав відкривати провадження. Загалом судді

аргументують свої окремі думки неповнотою базового рішення Конституційного Суду.

Так, висловлена позиція про те, що, зазначивши в п. 1 резолютивної частини Рішення, що «наступні після набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України щодо проведення чергових виборів народних депутатів України, Президента України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» від 1 лютого 2011 року № 2952-VI усі чергові вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, сільських, селищних, міських, районних, обласних рад та сільських, селищних, міських голів, обраних на чергових або позачергових виборах, відбуваються одночасно на всій території України в останню неділю жовтня п'ятого року повноважень рад чи голів, обраних на чергових виборах 31 жовтня 2010 року», Конституційний Суд України мав би завершити речення словами «крім рад та голів, конституційний строк повноважень яких закінчився» [12]. Існує думка, що Конституційний Суд України мав зобов'язати Верховну Раду України вирішити в законодавчому порядку питання проведення чергових виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів, які були обрані на позачергових виборах. Заслужовують на увагу і такі аргументи, що фактично конституційні зміни 2011 р. привели до того, що будь-які позачергові вибори органів і посадових осіб місцевого самоврядування мають проводитися лише на строк до наступних чергових виборів.

Таким чином, втратили значення, зокрема, правові позиції, закріплені у Рішенні № 13-рп/2009, за якими депутати місцевих рад і посадові особи місцевого самоврядування, обрані на позачергових місцевих виборах, мали отримувати мандати на повний конституційний строк. Інакше кажучи, конституційні зміни 2011 р. фактично змінили співвідношення між черговими і позачерговими виборами до будь-якого представницького органу чи будь-якої виборної посадової особи місцевого самоврядування. На чергових місцевих виборах особа обирається на повний строк, а на позачергових місцевих виборах — на неповний

строк. Згідно з догмою класичного конституціоналізму після конституційних змін щодо строків проведення виборів до представницьких органів влади законодавець, якщо йдеться, наприклад, про органи місцевого самоврядування, повинен: а) провести позачергові місцеві вибори; б) або в перехідних положеннях до закону про конституційні зміни встановити дату чергових місцевих виборів [13]. Зазначається також, що це Рішення присвячене питанням місцевого самоврядування, не містить посилань на міжнародні акти, які визначають та закріплюють загальноприйняті демократичні стандарти в сфері місцевого самоврядування, зокрема стосовно засад організації та проведення місцевих виборів. У мотивувальній частині Рішення варто було б зробити акцент на засадах місцевих виборів, визначених Європейською хартією місцевого самоврядування, ратифікованою Законом України від 15.07.1997 р. № 452/97-ВР та Кодексом належної практики у виборчих справах, прийнятим Європейською Комісією «За демократію через право» [14]. Що стосується обрання самої виборчої системи для місцевих виборів, то тут у сучасній Україні законодавець експериментував. На нашу думку, саме стосовно місцевих виборів найефективніше буде працювати саме мажоритарна виборча система відносно більшості. Оскільки на рівні міста кожен кандидат на отримання мандату, як депутата міської, районної ради так і мера, безпосередньо має можливість представити свою кандидатуру та програму виборцям. Аргументи на користь того, що пропорційна система дає можливість сформувати у представницькому органі більшість, мають місце та актуальність для законодавчих органів, а не для органів місцевого самоврядування, які за своєю природою мають забезпечити управління місцевими справами територіальною громадою. Отже, їх приналежність до громади та знайомство з нею та її інтересами є першочерговим фактором.

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити **висновок** про те, що в Україні після внесення змін до Конституції стосовно строків виборів, у сфері саме місцевих виборів склалася неоднозначна правова ситуація. Безумовно, прагнення

законодавця та органу конституційної юрисдикції організувати виборчий процес так, щоб одночасно проводити вибори по всій Україні є правильним в умовах сучасної соціально-економічної ситуації в державі та світі. Але при цьому не слід порушувати основні правові принципи функціонування демократії. В цій ситуації пріоритетним, на нашу думку, має бути дотримання принципу безперервності публічної влади та забезпечення дотримання встановлених строків повноважень.

На практиці те, що строк повноважень Київради сьогорнішнього скликання становить не п'ять, а сім років, на життя столиці суттєво не вплинуло, оскільки власні повноваження стосовно підтримання життєдіяльності міста вона виконує. Крім того, внаслідок ліквідації районних у м. Києві рад та розмежування повноважень голови Київради та Київської міської державної адміністрації відбулися певні зміни в організації управління містом, а наявність призначеного Президентом України голови міської адміністрації взагалі для пересічних громадян є «заміною» мера. Але для побудови стабільної демократичної та правової держави необхідно дотримуватися базових конституційних принципів місцевого самоврядування, в тому числі, не допускати ситуацій продовження встановленого Конституцією строку повноважень органів місцевого самоврядування. Тому пропонуємо, враховуючи особливий статус столиці України, внести до Закону України «Про столицю України місто-герой Київ» а саме до ст. 9 «Представницькі органи місцевого самоврядування, порядок їх формування, повноваження» п. 3 наступного змісту: «Строк повноважень Київської міської ради та районних в місті рад встановлюється Конституцією України. Строк повноважень Київської міської ради та районних у місті рад незалежно від того, обрані вони на чергових, позачергових, повторних або перших виборах відповідно до Закону України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» не може перевищувати максимального строку, встановленого Конституцією України».

ПРИМІТКИ

1. Коментар до Конституції України / за ред. А. І. Осауленка ; Інститут законодавства Верховної Ради України. — К., 1996. — С. 168.
2. Чернега Р. Т. Право громадян на участь у місцевому самоврядуванні України: стан та шляхи вдосконалення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право» / Р. Т. Чернега ; Ін-т законодавства Верховної Ради України. — К., 2007. — С. 10—11.
3. Там само. — С. 12.
4. Там само. — С. 13.
5. Там само. — С. 14.
6. З історії самоврядування міста Києва [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.kmr.gov.ua/rada.asp>.
7. Рекомендації щодо статусу столиці України — міста-героя Києва [Електронний ресурс] // Secretariat General, Directorate General of Democracy, Democratic Governance Directorate, Страсбург, 2013; с. 4. — Режим доступу : http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2013/04/Рекомендації-РС-щодо-статусу-столиці-України—міста-героя-Києва_20131.pdf.
8. Закон України від 01.02.2011 р. № 2952-VI «Про внесення змін до Конституції України щодо проведення чергових виборів народних депутатів України, Президента України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» // Голос України. — 2011. — № 21.
9. Там само.
10. Там само.
11. Там само.
12. Рішення Конституційного Суду України від 29.05.2013 р. № 2-рп/2013 «У справі за конституційним поданням 48 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частини другої статті 136, частини третьої статті 141 Конституції України, абзацу першого частини другої статті 14 Закону України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» // Офіційний вісник України. — 2013. — № 44. — Ст. 1582.
13. Там само.
14. Там само.

Кулик Тат'яна. Конституційно-правові основи місцевих виборів в столиці України — місті Києві: проблеми і шляхи їх вирішення.

В статті проаналізовані конституційно-правові основи місцевих виборів в столиці України в сучасних умовах. Розглянуті етапи становлення избирательного законодавства о місцевих виборах, порядок формування органів місцевого самоуправління, окреслені проблеми, пов'язані з забезпеченням реалізації права громадян на місцеве самоуправління, що є відображенням реальної народної влади в Україні.

Ключові слова: державна влада, муніципальна влада, місцеве самоуправління, орган місцевого самоуправління, голова Київського міського ради, голова Київської міської державної адміністрації, районна в місті державна адміністрація, вибори, избирательное право, избирательная система, избирательный процесс.

Kulyk Tetiana. Constitutional and legal bases of local elections in the capital of Ukraine — Kiev: problems and their solutions.

This article analyzes the constitutional and legal basis of local elections in Ukraine's capital in modern conditions. The stages of the formation of electoral legislation on local elections, formation of local authorities, set the scope of the problems associated with the ensuring of the right of citizens to local self-government, which is a reflection of real democracy in Ukraine.

Key words: state government, municipal government, local government, local government, Chairman of the Kyiv City Council, Head of the Kyiv City State Administration, the district public administration, the right to vote, the electoral system, the electoral process.